



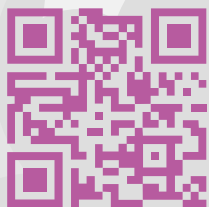
سیب ترش

بزرگترین مرکز مشاوره ای و آموزشی کشور

نسخه ۲۰

LEVELUP

جامعه شناسی ۳



دانلود اپ سیب ترش

سیب ترش در صفحات مجازی



SIIBTORSH



SIBTORSH.OFFICIAL



مرکز کنکوری سیب ترش

مدیر آموزشی : دکتر احمد رضا ورمزیار

سیب ترش : بزرگ ترین مرکز آنلاین کنکوری

نسخه ۲۰ : سوالات لول آپ

جامعه شناسی ۳ : مثل آب خوردن ۲۰ بگیر

مدیر دپارتمان جامعه شناسی : شکیلا سیارفر

درس اول: ذخیره دانشی

دانش عمومی

۱) اگر فردی تنها باشد، چگونه به دانش عمومی وی افزوده می‌شود؟

۲) عادت در زندگی روزمره چگونه ایجاد می‌شود؟

۳) با یک مثال توضیح دهید که چگونه به اهمیت کنش‌های خود پی می‌بریم.

دانش علمی

۴) اگر نظر جهان متجدد درباره دانش علمی به جهان‌های دیگر که روش‌های تجربی و عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند رسوخ کند، چه اتفاقی رخ می‌دهد؟

۵) نظر جهان متجدد درباره دانش علمی چیست؟

۶) کسی که به دانش علمی دسترسی پیدا می‌کند دارای چه ویژگی‌هایی است؟

درس دوم: علوم اجتماعی

فواید علوم اجتماعی

۷) علوم طبیعی چه کمکی به انسان می‌کند؟

شاخه‌های علوم اجتماعی

۸) جامعه‌شناسی خرد و کلان را با یکدیگر مقایسه کنید.



درس سوم: نظم اجتماعی

قواعد اجتماعی

۹. نظم اجتماعی را تعریف کنید.

۱۰. یک جامعه را در نظر بگیرید. متناسب با آن مثال‌هایی را جهت بی‌نظمی اجتماعی بنویسید.

۱۱. یک مسابقه فوتبال را در نظر بگیرید. متناسب با آن مسابقه مثال‌هایی را جهت نظم اجتماعی بنویسید.

جامعه‌شناسی تبیینی

۱۲. علوم طبیعی به انسان‌ها در مواجهه با طبیعت چه کمکی می‌کنند؟

۱۳. چرا ما فقط می‌توانیم قوانین طبیعت را بشناسیم اما آنها را نمی‌توانیم تغییر دهیم؟

۱۴. به‌طور مثال فرق یک دانشمند علم فیزیک با یک فرد عادی در ساخت یک خودرو در چیست؟

۱۵. چرا در رویکرد تبیینی هدف جامعه‌شناسی همانند هدف علوم طبیعی است؟

۱۶. عبارات زیر را به‌ترتیب بخوانید و سپس بگویید با دیدگاه کدام رویکرد جامعه‌شناسی تطابق دارند؟

– همان‌طور که فرمول‌های فیزیک می‌توانند نظم میان اجزای یک خودرو را نشان دهند، جامعه‌شناسی نیز باید بتواند به فرمول‌هایی برای توضیح نظم اجتماعی دست یابد.

– همان‌طور که علوم طبیعی شناخت و کنترل طبیعت را برای ما ممکن کرده است، جامعه‌شناسی نیز باید شناخت و کنترل جامعه و برقراری نظم اجتماعی را ممکن سازد.

الف. جامعه‌شناسان تبیینی، جامعه‌شناسی تفهمی – تفسیری

ب. جامعه‌شناسان تفهمی – تفسیری، جامعه‌شناسان تبیینی

پ. جامعه‌شناسان تبیینی، جامعه‌شناسان تبیینی

ت. مخالفان جامعه‌شناسان تبیینی، موافقان جامعه‌شناسان تبیینی

درس چهارم: کنش اجتماعی

خشت بنای جامعه

۱۷. میان زندگی اجتماعی انسان و نظم چه ارتباطی برقرار است؟



پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی

۱۸ چگونه مسیر از سمت جامعه‌شناسی تبیینی به جامعه‌شناسی تفسیری هموار شد؟

۱۹ نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، و را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تاکید بر و مطالعه می‌کنند.

۲۰ چرا پیشرفت‌های چشمگیر جهان غرب در حوزه صنعت و فضا به گسترده‌تر و عمیق‌تر شدن فجایع انسانی و زیست‌محیطی منجر شده است؟

۲۱ «بزرگترین کشتار جهان در جنگ جهانی اول و دوم میان توسعه‌یافته‌ترین کشورها رخ دارد و با فجیع‌ترین کشتار تاریخ بشر در هیروشیما و ناگازاکی پایان یافت.» این جمله را در ارتباط با اخلاق‌گزیزی توضیح دهید.

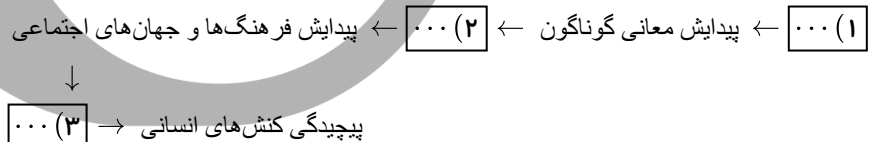
۲۲ قفس آهنین وبر را تعریف کنید.

۲۳ در روابط اجتماعی، «انسان به مثابه شیء» و «انسان به مثابه آگاهی و معنا»، چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟

درس پنجم: معنای زندگی

پرسش از معنای زندگی

۲۴ نمودار زیر را کامل کنید.



پیچیدگی پدیده‌های انسانی و اجتماعی

۲۵ جدول زیر را کامل کنید.

مثال	معنای پدیده	نوع پدیده اجتماعی
۲	۱	خودکشی
۴	۳	شهادت‌طلبی
۶	۵	کشته شدن در راه وطن



۲۶ برای درک معانی رفتار نمونه‌ای بیاورید.

۲۷ روش مطالعه موردی را توضیح دهید و مثالی برای آن بنویسید.

۲۸ چرا باید برای فهم کنش انسان‌ها از روش‌های کیفی استفاده کنیم؟

۲۹ خرده فرهنگ‌ها و معانی گوناگون چگونه به وجود می‌آیند؟ مثال بزنید.

۳۰ وقتی از معنای کنش‌ها می‌پرسیم دقیقاً از چه چیزی سوال می‌کنیم؟ مثال بزنید.

۳۱ جامعه‌شناسی تفهمی را توضیح دهید.

۳۲ مثال زیر را در نظر بگیرید، سپس بگویید هر کدام با چه روشی قابل مطالعه‌اند؟

گافمن از جامعه‌شناسانی بود که برای تحقیق درباره اینکه چگونه بیمارستان روانی، شخصیت انسان‌ها را تخریب و مسائل و مشکلات روانی بیماران را تشدید می‌کند، ماه‌ها به عنوان کارمند در یک بیمارستان روانی مشغول به کار شد و از طریق مشاهده مشارکتی به بررسی این مسأله پرداخت.

روش کمی (مطالعه موردی)

روش کیفی (مطالعه موردی)

روش کیفی (قوم‌نگاری)

روش کمی (قوم‌نگاری)

درس هفتم: نابرابری اجتماعی

تفاوت یا نابرابری؟

۳۳ در طول تاریخ، نگاه‌های مختلفی به پدیده نابرابری وجود داشته است. آنها را توضیح دهد.

سه رویکرد به نابرابری اجتماعی

۳۴ نظر رویکرد عادلانه درباره نابرابری چیست؟ مثال بزنید.

۳۵ انتقاد طرفداران عدالت اجتماعی به دو رویکرد اول و دوم چیست؟

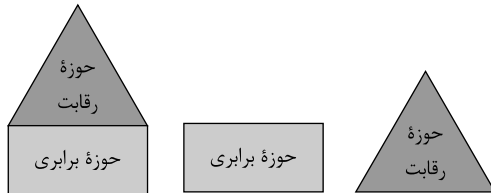
۳۶ نظر مخالفان قشربندی درباره این پدیده چیست؟



۳۷ نقطه شروع رقابت میان افراد، در کدام جوامع یکسان نیست؟

۳۸ از نظر جامعه‌شناسان عدالت‌گرا، دولت چه وظایفی برعهده دارد؟ بنویسید.

۳۹ نمودار زیر را در نظر بگیرید و به‌ترتیب، قرارگیری اشکال از راست به چپ، برای هر کدام نام مناسب برگزینید.



الف. مدل عدالت اجتماعی - مدل مخالف با قشربندی اجتماعی - مدل مخالف با قشربندی اجتماعی

ب. مدل مخالف با قشربندی اجتماعی - مدل عدالت اجتماعی - مدل موافق با قشربندی اجتماعی

پ. مدل موافق با قشربندی اجتماعی - مدل مخالف با قشربندی اجتماعی - مدل عدالت اجتماعی

ت. مدل عدالت اجتماعی - مدل موافق با قشربندی اجتماعی - مدل موافق با قشربندی اجتماعی

جامعه‌شناسی انتقادی

۴۰ به‌ترتیب، هر عبارت مربوط به دیدگاه چه کسانی است؟

«دخالت دولت، برای کنترل بازار لازم است. باید به دولت اعتماد کرد، زیرا دولت به نمایندگی از همه و به نفع همه عمل می‌کند.» «این رویکرد با رهاسازی مطلق و با کنترل مطلق مخالف است.» «این گروه معتقدند: رویکرد مخالفان قشربندی اجتماعی عادلانه نیست، زیرا در آن حقوق افراد توانمند و کوشا، به اندازه استحقاق آنها، پرداخت نمی‌شود.»

الف. جامعه‌شناسان موافق قشربندی اجتماعی - طرفداران عدالت اجتماعی - جامعه‌شناسان عدالت‌گرا

ب. مخالفان قشربندی اجتماعی - جامعه‌شناسان عدالت‌گرا - موافقان قشربندی اجتماعی

پ. جامعه‌شناسان عدالت‌گرا - جامعه‌شناسان کمونیست - طرفداران عدالت اجتماعی

ت. موافقان قشربندی اجتماعی - جامعه‌شناسان لیبرالیستی - مخالفان قشربندی اجتماعی

درس هشتم: سیاست هویت

تنازع هویت‌ها: وحدت یا کثرت هویت‌ها

۴۱ مدل تکثرگرا چه مدلی است؟

۴۲ در دوره پسامدرن هویت کشورها دچار چه تحولاتی شد؟

۴۳ چرا کشورهای جهان مدرن ناگزیر از سیاست‌گذاری هویتی بودند؟

۴۴ دو مدل سیاست‌گذاری هویتی را با یکدیگر مقایسه و ارزیابی کنید. به نظر شما، هر کدام از این دو مدل چگونه به منازعه‌های هویتی دامن می‌زنند و چگونه برای حل این منازعات اقدام می‌کنند؟



۴۵) تأکید بر تنوع و تکثر هویت را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

۴۶) سیاست هویت چند چهره دارد؟ ویژگی هر چهره را توضیح دهید.

تعارف هویت‌ها: وحدت و کثرت هویت‌ها

۴۷) ما ایرانیان هنگامی که می‌خواهیم به دیگران احترام بگذاریم با آنها می‌کنیم و آن است و علاوه بر اینکه ریشه دارد زمینه ارتباطی صمیمانه و صادقانه را فراهم می‌کند.

۴۸) همدلی در جهان اسلام در قرون اولیه به چه صورت بود؟

درس نهم: پیشینه علوم اجتماعی در جهان اسلام

منزلت علم

۴۹) انواع علوم نافع را نام برده و توضیح دهید.

علم مدنی و علم عمران

۵۰) عقل انتقادی را با مثال تعریف کنید.

۵۱) عقل تفسیری را با مثال تعریف کنید.

۵۲) عقل ابزاری (تجربی) را با مثال تعریف کنید.

۵۳) ویژگی‌های علم مدنی فارابی را بنویسید.

۵۴) نظر فارابی درباره مدینه فاضله و جوامع جاهلی چیست؟

درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام

مدارا، مقاومت و عدالت

۵۵) علم فقه چگونه با جامعه پیوند برقرار می‌کند و اجتماع و مسائل اجتماعی را مطالعه می‌کند؟



🌿 دو انقلاب در یک قرن

۵۶) نظر امام خمینی(ره) دربارهٔ تحقق جامعهٔ مطلوب در ایران چه بود؟

۵۷) دیدگاه امام خمینی(ره) در مورد امکان ایجاد یک جامعهٔ مطلوب و آرمانی را بنویسید.

درس ششم: قدرت اجتماعی

🌿 جامعه‌شناسی و مطالعهٔ قدرت

۵۸) چرا جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند که رویکردهای تبیینی و تفسیری محافظه‌کارند؟

🌿 مطالعهٔ علمی قدرت و سیاست

۵۹) هر کنش سیاسی چه اهدافی را دنبال می‌کند؟ توضیح دهید.

🌿 تغییرات قدرت در گذر زمان

۶۰) منابع و عوامل قدرت، در طول تاریخ چه تغییراتی پیدا کرده است؟

۶۱) منظور از انسجام و یکپارچگی نظام چیست؟ توضیح دهید.

۶۲) چرا امروزه خبر کمتری از نزاع‌ها و دعوای فردی و دسته‌جمعی به گوش می‌رسد؟

۶۳) امروزه استفاده از ابزارهای اعمال قدرت چه تغییراتی کرده است؟ (توضیح دهید)

🌿 چگونگی رفع اختلافات اجتماعی

۶۴) آیا قلمرو سیاست، محدودهٔ حکومت و دولت است یا قلمرو عام‌تری دارد؟

۶۵) سیاست دارای چند بعد است؟ (توضیح دهید)

۶۶) در ارتباط با فرایند پدید آمدن سیاست و عمل سیاسی توضیح دهید.



۶۷ وقتی انسان‌ها عملکرد ارزش‌های واسطه‌ای در دستیابی به سعادت را مقایسه می‌کردند، هر یک را چگونه معرفی می‌نمودند؟

درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام

ویژگی‌ها و ظرفیت‌های علوم اجتماعی جهان اسلام

۶۸ کارکردهای پنج‌گانه علوم اجتماعی جهان اسلام را بنویسید.

۶۹ تعامل علوم اجتماعی جهان اسلامی با علوم اجتماعی مدرن منجر به چه چیزی شد؟





پاسخ نامه تشریحی

۱) او وقتی برای انجام عملی، فکر میکند و آگاهی لازم برای انجام آن را به دست می آورد، در صورتی که آن عمل موفقیت آمیز باشد، برای انجام آن در دفعات بعدی از همان دانش قبلی استفاده میکند و آن عمل در دایره عادت او قرار می گیرد. بدین ترتیب در وقت و انرژی او صرفه جویی می شود و ظرفیت ذهنی اش را در فعالیت های دیگری که باید برای آنها بیندیشد، به کار می گیرد و بدین ترتیب به سختی به ذخیره دانشی او افزوده می شود.

۲) فردی را در نظر بگیرید که تصمیم می گیرد به تنهایی و بیرون از جامعه زندگی کند. چنین فردی در برخورد با موقعیت های بسیاری که از آنها آگاهی ندارد با مشکل مواجه می شود و نمیتواند کاری انجام دهد.

او وقتی برای انجام عملی، فکر میکند و آگاهی لازم برای انجام آن را به دست می آورد، در صورتی که آن عمل موفقیت آمیز باشد، برای انجام آن در دفعات بعدی از همان دانش قبلی استفاده میکند و آن عمل در دایره عادت او قرار می گیرد.

۳) فرض کنید به پیشنهاد دوستی به یک میهمانی دعوت شده اید که کسی را نمی شناسید. در چنین موقعیتی دقت و احتیاط شما بیشتر می شود. پیش از انجام هر کاری فکر می کنید. حتی به اینکه چگونه راه بروید، چگونه حرف بزنید یا چگونه غذا بخورید، می اندیشید. در این موقعیت متوجه می شوید در راه رفتن، غذا خوردن و حرف زدن شما آگاهی ها و دانش هایی وجود دارد که به سبب عادت از نظر و توجه شما پنهان بوده است.

۴) اگر این تلقی جهان متجدد از علم، در جوامع دیگری که روش های تجربی، عقلانی و وحیانی را معتبر می دانند، رسوخ کند تعارضاتی را در ذخیره دانشی آن جوامع پدید می آورد. در چنین شرایطی، ارتباط دوسویه و روبه رشد دانش عمومی و دانش علمی گسسته می شود؛ دانش علمی، از رشد و رونق لازم باز می ماند و دغدغه و توان لازم را برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می دهد.

۵) جهان متجدد، بر اساس هویت دنیوی خود، دانش علمی را محدود و منحصر به دانش تجربی می دانست و سایر روش های عقلانی و وحیانی را از دایره علم بیرون می راند. اگر این تلقی جهان متجدد از علم، در جوامع دیگری که روش های تجربی، عقلانی و وحیانی را معتبر می دانند، رسوخ کند تعارضاتی را در ذخیره دانشی آن جوامع پدید می آورد.

۶) کسی که دارای دانش علمی است اولاً به درک عمیقی از شناخت عمومی و ذخایر علمی محیط خود می رسد؛ ثانیاً آسیب ها و اشکالاتی را که در شناخت عمومی و ذخایر علمی راه پیدا کرده باشد، شناسایی می کند؛ ثالثاً قدرت حراست و دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می کند.

۷) این علوم با شناخت طبیعت و قوانین آن، قدرت پیش بینی و پیشگیری از حوادث طبیعی را برای انسان فراهم می آورد و به او در استفاده از طبیعت کمک می کنند. علوم طبیعی و فناوری حاصل از آنها، ابزار بهره مندی انسان از طبیعت و وسیله غلبه او بر محدودیت های طبیعی اند.

۸) (۱)

جامعه شناسی خرد	جامعه شناسی کلان
۱- علم شناخت «کنش اجتماعی» است.	۱- علم شناخت «ساختار اجتماعی» است.
۲- علاوه بر کنش اجتماعی، سایر پدیده های اجتماعی خرد را نیز مطالعه می کند.	۲- علاوه بر ساختار اجتماعی، سایر پدیده های اجتماعی کلان را نیز مطالعه می کند.

۹) نظم اجتماعی محصول قواعد با هم زندگی کردن ماست. نظم یعنی قرار گرفتن هر پدیده ای در جای خود. جای پدیده ها را همین قواعد تعیین می کنند. نظم اجتماعی پیش بینی رفتار دیگران و همکاری با آنها را امکان پذیر می نماید. باعث می شود تا شما توقعات و انتظارات معینی از دیگران داشته باشید و اتفاقات غیرمنتظره شما را از همکاری با دیگران باز ندارد.

۱۰) در زندگی روزمره بی نظمی بیشتر از نظم به چشم می آید؛ دانش آموزی که دیر به مدرسه می رسد یا تکلیف خود را به موقع انجام نمی دهد، راننده ای که در شانه خاکی جاده رانندگی می کند یا سبقت غیرمجاز می گیرد، مدیر بانکی که در پرداخت وام، آشنایان و وابستگان خود را در اولویت قرار می دهد، پزشکی که بیماران خود را در مطب منتظر می گذارد.

۱۱) در روز برگزاری شهرآورد، وسایل نقلیه عمومی برای رسیدن به مقصد وجود دارد، پلیس در خیابان ها حضور دارد، هنگام ورود به ورزشگاه، نیروی انتظامی تماشاچیان را بازرسی می کند، هواداران تیم مورد علاقه خود را تشویق می کنند، همه بازیکنان در وقت مقرر در زمین بازی حضور دارند، بازی سر ساعت تعیین شده شروع می شود، بازی طبق قواعد قبلی انجام می شود.

۱۲) ما فقط می توانیم قوانین طبیعت را بشناسیم و سپس با استفاده از علوم طبیعی، تا جایی که این قوانین به ما اجازه می دهند، در طبیعت و پدیده هایی مانند ماشین و بدن، که بر اساس قوانین طبیعی عمل می کنند، تغییراتی ایجاد نماییم و آنها را متناسب با نیازها و خواسته های خود کنترل کنیم.

۱۳) طبیعت بیرون و مستقل از ماست، ما آن را پدید نیآورده ایم. قبل از ما موجود بوده است. تلاش ما برای شناخت قوانین طبیعت به هیچ وجه این قوانین را تغییر نمی دهد. ما فقط می توانیم این قوانین را بشناسیم و سپس با استفاده از علوم طبیعی، تا جایی که این قوانین به ما اجازه می دهند، در طبیعت و پدیده هایی مانند ماشین و بدن که بر اساس قوانین طبیعی عمل می کنند، تغییراتی ایجاد نماییم و آنها را متناسب با نیازها و خواسته های خود کنترل کنیم.

۱۴) ما هنگام استفاده از خودرو معمولاً به نظم میان اجزای آن توجه نمی کنیم و از چگونگی عملکرد اجزاء اطلاع دقیقی نداریم در حالی که دانشمندان با فعالیت های علمی گسترده، نظم و ترتیب میان این اجزاء را شناخته و سپس کنترل کرده اند تا بتوانند از آن در ساخت خودرو استفاده نمایند. علاوه بر این آنها تلاش می کنند با استفاده از فرمول های ریاضی و آزمایش های تجربی اجزای خودرو را به شکل بهتری در کنار هم قرار دهند و نظم کامل تری را میان آنها برقرار نمایند تا خودروی بهتری بسازند.

۱۵) روش مطالعه جامعه، همان روشی است که در مطالعه طبیعت به کار گرفته می شود. همان طور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت امکان پیش بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسان ها فراهم می کند، جامعه شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسان ها قدرت پیش بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می دهد؛ لذا در این رویکرد هدف جامعه شناسی نیز همانند هدف علوم طبیعی است.

۱۶) گزینه «پ»، این جملات از دیدگاه های جامعه شناسی تبیینی است.



۱۷) زندگی اجتماعی انسان و نظم همزاد هم هستند، اما انسان‌ها صرفاً مجریان نظم نیستند بلکه قادرند با توجه به ارزش‌ها و آرمان‌های خود نظم اجتماعی را تغییر دهند و از مشکلات احتمالی ساختارهای اجتماعی بکاهند. به هر میزان که این ارزش‌ها و آرمان‌ها والاتر و انگیزه‌ها قوی‌تر باشد، تغییر مهم‌تری رقم خواهد خورد.

۱۸) نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معنا را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه می‌کنند. این جامعه‌شناسان ویژگی‌های دیگر کنش، یعنی ارزش و اراده را مهم می‌دانند ولی آنها را در امتداد آگاهی و تابع آن می‌بینند. همین نگاه مسیر را برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت.

۱۹) «آگاهی - معنا - آگاهی - معنا».

نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معنا را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه می‌کنند.

۲۰) قابل توضیح نبودن بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی، سبب شده کسانی که تنها روش تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و... دچار اخلاق‌گریزی شوند.

۲۱) قابل توضیح نبودن بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی، سبب شده کسانی که تنها روش تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و... دچار اخلاق‌گریزی شوند.

۲۲) تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی به تدریج سبب می‌شود افراد بدون آنکه بدانند این نظم برای تحقق چه ارزش‌ها و آرمان‌هایی است صرفاً آن را رعایت کنند. ماکس وبر از سلطه چنین نظامی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آنها دارد، به قفس آهنین تعبیر می‌کند.

۲۳) انسان به مثابه شیء: در روابط اجتماعی، منفعل تابع و مطیع است. قدرت ایجاد تغییر یا اعتراض ندارد. خود را با شرایط سازگار می‌کند. قادر به ایجاد خلاقیت، نوآوری و انعطاف نیست.

انسان به مثابه آگاهی و معنا: در روابط اجتماعی فعالانه حضور دارد و مشارکت می‌کند. هنگامی که شرایط را نامساعد ببیند دست به تغییر می‌زند و معانی جدید خلق می‌کند.

۲۴) ۱- فعالیت و خلاقیت کنشگران

۲- پدید آمدن خرده فرهنگ‌ها و گروه‌ها

۳- پدید آمدن معانی ذهنی و فرهنگی مختلف

۲۵) ۱- رنج‌گریزی، احساس پوچی

۲- پرت کردن خودمان از یک ساختمان بلند برای خلاص شدن از زندگی

۳- دفاع از دین، مبارزه با ظلم

۴- شهادت یاران امام حسین (ع) در راه خدا

۵- دفاع از غرور ملی، میهن دوستی

۶- کشته شدن سربازان ژاپنی در جنگ با آمریکا در جنگ جهانی دوم

۲۶) در یکی از اردوهای جهاد سازندگی که به خوزستان رفته بودیم، میهمان عشایر عرب زبان منطقه شدیم. از میان همه آداب میهمان‌نوازی، یکی از رسوم میزبان به ما این درس را داد که آشنایی با آداب و رسوم اقوام مختلف و آگاهی از معانی این سنت‌ها تا چه اندازه در درک متقابل و برقراری ارتباط، مهم است. ماجرا از این قرار بود که پس از هر بار نوشیدن چای، میزبان بدون درنگ دوباره استکان‌های خالی ما را پر می‌کرد. این کار آنقدر تکرار شد تا یکی از دوستان ضمن تشکر به صراحت گفت که پذیرایی به قدر کفایت انجام شده است و ما دیگر میلی به نوشیدن چای نداریم. میزبان خونگرم و میهمان‌دوست هم توضیح داد که در میان عشایر منطقه، تا زمانی که میهمان استکان خالی‌اش را به صورت وارونه در تعلیکی قرار ندهد، بدین معناست که همچنان به خوردن چای تمایل دارد و او نیز به همین علت دوباره در استکان‌های ما چای ریخته است.

۲۷) اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده خاص مثلاً یک فرد، یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصربه‌فرد بودن آن را نشان دهد، از این روش استفاده می‌کند. برای مثال گافمن از جامعه‌شناسی بود که برای تحقیق درباره بیمارستان روانی به عنوان یک نهاد اجتماعی و اثر آن بر بیماران، ماه‌ها به عنوان کارمند در یک بیمارستان روانی مشغول به کار شد و از طریق مشاهده مشارکتی، به تحقیق پرداخت.

۲۸) تنوع و تکثر معانی، موجب پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آنها می‌شود. بنابراین برای فهم کنش انسان‌ها باید به سراغ روش‌هایی رفت که این تنوع‌ها و تفاوت‌ها را در نظر می‌گیرد، این روش‌ها در مقابل «روش‌های کمی» قرار می‌گیرند که در جامعه‌شناسی تبیینی به کار می‌روند، قرار می‌گیرند و به نام «روش‌های کیفی» شناخته می‌شوند.

۲۹) کنشگران فردی و جمعی هم در معانی ذهنی و هم در معانی فرهنگی، فعال و خلاق‌اند. همین فعالیت و خلاقیت کنشگران، موجب پیدایش معانی گوناگون و در نتیجه آن پدید آمدن خرده فرهنگ‌ها و گروه‌های مختلف، درون هر جهان اجتماعی می‌شود.

۳۰) گاهی منظورمان قصد و هدف کنشگر از انجام کنش است. مثلاً ممکن است هدف دانش‌آموزی از درس خواندن، کشف حقیقت، افزایش معلومات، اشتغال، کسب موقعیت اجتماعی و... باشد. گاهی منظورمان چیزی است که کنش انسان، نماد و نشانه‌ای از آن است و بر آن دلالت می‌کند. مثلاً درس خواندن یک دانش‌آموز می‌تواند نشان‌دهنده فضای رقابتی مدرسه، ارزشمند بودن سوادآموزی در جامعه، اهمیت تحصیلات برای والدین و... باشد.

۳۱) وبر معتقد بود انسان‌ها برخلاف موجودات طبیعی، به شکل معناداری عمل می‌کنند. کنش اجتماعی انسان، معنادار و آگاهانه است و پدیده‌های معنادار را نمی‌توان همانند پدیده‌های طبیعی از طریق مشاهده مطالعه کرد. بلکه باید سعی کرد از درون، معنای کنش انسان‌ها را فهمید. این رویکرد از جامعه‌شناسی به جامعه‌شناسی تفهمی مشهور شد.

۳۲) در «مطالعه موردی»، اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص مثلاً یک فرد یا یک نهاد و... را بررسی کند، از این روش استفاده می‌کند.

۳۳) در طول تاریخ، بسیاری از فرهنگ‌ها و جوامع، تفاوت‌های اسمی و نابرابری‌های طبیعی را بهانه‌ای برای نابرابری‌های اجتماعی قرار داده‌اند. مثلاً میان دو جنس یا نژادهای مختلف نابرابری‌های اجتماعی ایجاد کرده‌اند.

عده‌ای در مخالفت با این نوع برخوردها، همه نابرابری‌ها را نابرابری اجتماعی می‌پندارند و همه نابرابری‌های اجتماعی را نیز مضر و مخرب می‌دانند.

۳۴) در رویکرد عادلانه، مالکیت خصوصی لغو نمی‌شود، اما جامعه وظیفه دارد که امکان رقابت را برای همگان فراهم کند و نقطه شروع رقابت را یکسان نماید. بدین منظور، دولت به نمایندگی از جامعه موظف است، نیازهای ضروری همه افراد مانند خوراک، پوشاک و مسکن را تأمین نماید. بدین ترتیب، همه کودکان از امکانات اولیه برای پیشرفت بهره‌مند می‌شوند و می‌توانند بر اساس توانایی و شایستگی خود با دیگران رقابت نمایند. دولت نیز تلاش می‌کند تا برای کاهش نابرابری‌های اجتماعی تدابیری بیندیشد. مثلاً از ثروتمندان مالیات می‌گیرد و از آن برای رفع فقر در جامعه استفاده می‌کند.



۳۵) طرفداران عدالت اجتماعی معتقدند هیچ‌کدام از این رویکردها عادلانه نیست. رویکرد اول عادلانه نیست، چون این واقعیت را نادیده می‌گیرد که افرادی که در طبقه اجتماعی پایین متولد می‌شوند، حتی با داشتن شایستگی و تلاش برابر با افرادی که در طبقه بالا متولد می‌شوند، به‌سادگی امکان رقابت با این افراد را ندارند. رویکرد دوم نیز عادلانه نیست، زیرا در آن حقوق افراد توانمند و کوشا، به اندازه استحقاق آنها، پرداخت نمی‌شود.

۳۶) مخالفان قشربندی گمان می‌کنند، اگر مالکیت خصوصی از بین برود، دیگر طبقه پایین نخواهیم داشت و بدین‌ترتیب، همگان شرایط یکسان خواهند داشت. از نظر آنان، قشربندی اجتماعی توسط انسان‌ها پدید آمده و تداوم یا تغییر آن نیز به‌دست آن‌هاست. علاوه بر این، تأکید آنان بر معایب قشربندی نشان می‌دهد که آنان خواهان از میان برداشتن قشربندی هستند.

۳۷) در هر جامعه‌ای، برخی از افراد در طبقه بالا و برخی دیگر در طبقه پایین متولد می‌شوند. در این‌گونه موارد، نقطه شروع رقابت یکسان نیست. مثلاً کودکانی که در طبقه بالا متولد می‌شوند، نسبت به کودکانی که در طبقه پایین متولد می‌شوند، از امکانات آموزشی بهتری برخوردارند. در چنین شرایطی، یک نابرابری اجتماعی مقدمه نابرابری‌های اجتماعی بعدی می‌شود نه یک نابرابری طبیعی.

۳۸) دولت به نمایندگی از جامعه موظف است، نیازهای ضروری همه افراد مانند خوراک، پوشاک و مسکن را تأمین نماید. بدین‌ترتیب، همه کودکان از امکانات اولیه برای پیشرفت بهره‌مند می‌شوند و می‌توانند بر اساس توانایی و شایستگی خود با دیگران رقابت نمایند. دولت باید تلاش کند تا برای کاهش نابرابری‌های اجتماعی تدابیری بیندیشد. مثلاً از ثروتمندان مالیات بگیرد و از آن برای رفع فقر در جامعه استفاده کند.

۳۹) گزینه «پ»

۴۰) گزینه «ب»

«دخالت دولت، برای کنترل بازار لازم است و باید به آن اعتماد کرد: جامعه‌شناسان موافق قشربندی اجتماعی با رهاسازی مطلق و با کنترل مطلق مخالفت هستند». جامعه‌شناسان عدالت‌گرا معتقدند: «رویکرد مخالفان قشربندی عادلانه نیست، زیرا در آن حقوق افراد توانمند و کوشا به اندازه استحقاق آنها، پرداخت نمی‌شود»: موافقان قشربندی اجتماعی

۴۱) در مدل تکثرگرا، تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی، زبانی حفظ و حتی تشدید می‌شود و سیاست‌هایی در همین راستا در پیش گرفته می‌شود. البته در این الگو به‌ناچار وجود یک ساختار مشترک سیاسی و اقتصادی که گروه‌های مختلف را به یکدیگر پیوند دهد، ضروری دانسته می‌شود.

۴۲) در دوره پسامدرن، همه آنچه در دوره مدرن پدید آمده بود از جمله سیاست همانندسازی هویت، مورد نقد و بررسی قرار گرفت و به‌جای هویت یکسان برای همه ملت، هویت‌های خرد، محلی و فردی مورد تأکید و توجه قرار گرفت. در این دوره، تکثر، تنوع و حتی بی‌ثباتی و تغییرات مداوم هویت‌ها مطلوب دانسته شد و هویت ملی و وحدت، ثبات و استمرار همراه با آن نامطلوب پنداشته شد.

۴۳) بیشتر کشورها دارای تنوع قومی، نژادی، زبانی و مذهبی و... بودند. در این کشورها، گروه‌های مختلفی می‌بایست در کنار هم زندگی می‌کردند. دولت‌ها در این کشورها برای تعیین هویت ملی و چگونگی توزیع مزایا و فرصت‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و همچنین پاسخ‌گویی به درخواست‌ها و نیازهای اقوام و گروه‌های مختلف، ناگزیر از سیاست‌گذاری هویتی بودند تا شیوه سامان دادن به جامعه را مشخص کنند.

۴۴) حالت اول: مدل همانندسازی یا تأکید بر ناسیونالیسم (ملی‌گرایی) می‌باشد که تأکید افراطی بر این اصل می‌تواند فاجعه‌آمیز باشد. زیرا دولت‌ها در این کشورها برای تعیین هویت ملی و چگونگی توزیع مزایا و فرصت‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و همچنین پاسخ‌گویی به درخواست‌ها و نیازهای اقوام و گروه‌های مختلف ناگزیر از سیاست‌گذاری هویتی خواهد بود که این خود باعث از بین بردن تفاوت‌های هویتی گروه‌های مختلف و یکسان‌سازی آنها می‌شود. و به جای آنکه موجب وفای شود موجب نزاع و درگیری می‌شود گاهی حتی این نزاع و درگیری به خارج از مرزهای کشور کشیده می‌شود.

حالت دوم: به جای مدل همانندسازی مورد توجه و تأکید قرار می‌گیرد. در مدل تکثرگرا تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی و زبانی حفظ و تشدید می‌شود. در مدل تکثرگرا بر ابعاد مختلفی از هویت توجه می‌شود. گاهی بُعد فرهنگی مورد توجه است و تمایزات زبانی، قومی، مذهبی و غیره به رسمیت شناخته می‌شوند. سیاست هویت می‌تواند دو چهره پیدا کند: یا بر تفاوت‌ها و گوناگونی‌ها تأکید کند و سبب چندپارگی سیاسی و فرهنگی درون جوامع شود و در درازمدت سبب چندپارگی و تجزیه کشور شود و یا به گونه‌ای عمل کند که در عین به رسمیت شناختن تنوع‌ها در جامعه نوعی همگرایی اقوام درون جوامع منتهی شود که در کمال آرامش و وحدت در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند.

۴۵) بیشک به حاشیه راندن و حذف هویت‌های انسانی و فرهنگی ناپسند و مخالفت با این امر ناپسند و مبارزه با آن، ارزشمند است. اما این سکه روی دیگری هم دارد. گاهی تأکید بر تنوع و تکثر هویت‌ها و اصالت بخشیدن به آن به‌معنای انکار اشتراک و وحدت انسان‌هاست و فرصت گفت‌وگو و معارفه انسان‌ها و فرهنگ‌ها را از بین می‌برد.

۴۶) سیاست هویت می‌تواند دو چهره پیدا کند: ۱- یا به‌صورت افراطی بر تفاوت‌ها و گوناگونی‌ها تأکید می‌کند و سبب چندپارگی سیاسی و فرهنگی درون جوامع می‌شود. ۲- یا گروه‌های به حاشیه رانده‌شده را به رسمیت می‌شناسد و از آنان حمایت می‌کند.

۴۷) «تعارف - شناخت متقابل - قرآنی»

ما ایرانیان هنگامی که می‌خواهیم به دیگران احترام بگذاریم با آنها تعارف می‌کنیم و آن شناخت متقابل است و علاوه بر اینکه ریشه قرآنی دارد زمینه ارتباطی ممیمانه و صادقانه را فراهم می‌کند.

۴۸) در الگوی مطلوب قرآنی، تکثر و تنوع زبانی و نژادی و قومی، مانع وحدت و همدلی نیست. رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم هجری نیز به‌دلیل پیروی از این الگو و احترامی بود که اقوام مختلف در جهان اسلام برای یکدیگر قائل بودند. برای جهان اسلام به‌هیچ‌وجه نگران‌کننده نبود که بزرگ‌ترین دانشمند صرف و نحو زبان عربی، یک ایرانی به نام سیبویه و مهم‌ترین حکمای جهان اسلام فارابی و ابن‌سینا هستند.

۴۹) ۱- علوم ابزاری

۲- علمی که درباره چگونگی استفاده از علوم ابزاری و اهداف، ارزش‌ها و آرمان‌های انسان صحبت می‌کنند.

۳- علمی که درباره حقیقت انسان و آغاز و انجام او سخن می‌گویند.

۴- علم به جامعه و تاریخ (علوم اجتماعی) اگر به‌قصد درس آموختن از رفتار گذشتگان و شناخت قوانین اجتماعی برای استفاده در حال و آینده آموخته شوند.

۵۰) عقلی است که برای ارزیابی و داوری درباره مناسبات و ارتباطات انسانی به‌کار می‌رود؛ مثلاً وضعیت عدالت، آزادی و آزادی را در مناسبات و روابط انسانی ارزیابی می‌کند.

۵۱) برای فهم و تفسیر پدیده‌های معنادار مانند کنش اجتماعی، گفتار و متن به‌کار می‌رود. برای مثال، معنای برخاستن یک فرد در جمع با کمک این عقل فهمیده می‌شود.

۵۲) دانشمندان برای کسب دانش درباره پدیده‌های طبیعی و مادی (محسوس) از این عقل استفاده می‌کنند و همواره به آزمون‌های حسی و روش‌های تجربی پایبندند. اصل انبساط و انقباض فلزات در علوم طبیعی، عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی با کمک این عقل درک می‌شوند.



۵۳- ۱- به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.

۲- به تبیین یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آنها می‌پردازد.

۳- دربارهٔ هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف، داوری علمی می‌کند و رویکرد انتقادی به جامعهٔ خود و دیگر جوامع دارد.

۴- دربارهٔ هنجارها، نحوهٔ رفتار و سبک زندگی کنش‌گران سخن می‌گوید و باید‌ها و نباید‌هایی برای زندگی اجتماعی تجویز می‌کند.

۵۴- فارابی مدینهٔ فاضله را جامعه‌ای الهی می‌داند که براساس سنت و قانون الهی شکل می‌گیرد. از نظر او حقیقت با ارادهٔ الهی تعیین می‌شود و با کمک عقل و وحی شناخته می‌شود. در اندیشهٔ فارابی جوامعی که ارزش‌ها و آرمان‌های آنها، عقلانی و الهی نباشد، جوامع جاهلی هستند.

۵۵- ۱- مسائل اجتماعی را توصیف یا تبیین نمی‌کند اما دربارهٔ چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی، احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

۲- رفتارها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی و نقد می‌نماید و دربارهٔ آنها داوری می‌نماید.

۳- ویژگی‌های جامعه آرمانی را مطرح می‌کند.

۴- راه برون‌رفت از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب را تجویز می‌کند.

۵۶- در پایان قرن بیستم، امام خمینی(ره) در ادامهٔ تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعهٔ مطلوب به این نتیجه رسید که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود، جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشد؛ یعنی هم قوانین آن عادلانه باشد و هم مجریان این قوانین از دو شرط علم و عدالت برخوردار باشند.

۵۷- امام خمینی(ره) در ادامهٔ تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعهٔ مطلوب به این نتیجه رسید که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود، جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعهٔ مطلوب را داشته باشد، یعنی هم قوانین آن عادلانه باشند و هم مجریان این قوانین از دو شرط علم و عدالت برخوردار باشند.

۵۸- هیچ‌کدام از رویکردهای تبیینی و تفسیری نمی‌توانند ملاک و معیاری برای ارزیابی و داوری علمی دربارهٔ قدرت و سیاست و ارزش‌های سیاسی پشت سر آنها به دست آورند. به همین دلیل جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند که این دو رویکرد محافظه‌کارند و نه تنها هیچ راهکاری برای بهتر ساختن وضعیت موجود ندارند، بلکه انسان‌ها را در برابر وضعیت موجود منفعل و مجبور می‌سازند.

۵۹- هر کنش سیاسی، یا به قصد تغییر وضع موجود انجام می‌شود یا با هدف حفظ آن. اگر تمایل به حفظ وضع موجود باشد، هدف، پیشگیری از تغییری است که وضعیت را «بدتر» می‌کند و هرگاه تمایل به تغییر وجود داشته باشد، هدف، ایجاد وضعیت «بهتر» است.

۶۰- از اثرگذاری و تاثیر شخصیت (قد، هیکل، هوش، جاذبه، قدرت بیان و...) تا حدود زیادی گاسته شده است و همین‌طور از سهم مالکیت نیز فروگاسته شده و در مقابل، نقش سازمان، افزایش یافته است؛ به‌گونه‌ای که امروزه بیشترین قدرت‌ها درون سازمان‌ها متمرکز شده‌اند.

۶۱- سازمان هم پیوند میان افراد و گروه‌های انسانی مانند رابطهٔ همکاران و هم‌وطنان و هم‌کیشان را در بر می‌گیرد که از آن به «انسجام اجتماعی» یاد می‌شود و هم پیوند میان نقش‌ها، واحدها و ساختارهای اجتماعی مثل رابطهٔ اقتصاد و سیاست یا علم و سیاست را شامل می‌شود که از آن به «یکپارچگی نظام» تعبیر می‌شود.

۶۲- امروز قدرت تنبیهی عمدتاً دست دولت‌هاست که از طریق قانون و پیمودن مراحل قانونی اعمال می‌شود. از سویی، انتظار می‌رود افراد مطمئن شوند که از ناحیهٔ هیچ فرد یا گروهی مورد ضرب و شتم و تنبیه قرار نمی‌گیرند و از سوی دیگر هیچ‌کس نباید به‌صورت خودسرانه به اعمال خشونت و تنبیه دیگران مبادرت کند. از این‌رو برخلاف گذشته خبر کمتری از نزاع‌ها و دعواهای فردی و دسته‌جمعی به گوش می‌رسد.

۶۳- از گذشته تا کنون ابزارهای اعمال قدرت تغییراتی کرده است. امروزه از ابزارهای تنبیهی (زور، خشونت و...) کمتر از ابزارهای تشویقی (ثروت، درآمد، پاداش مالی و...) استفاده می‌شود و از ابزارهای تشویقی نیز کمتر از ابزارهای اقناعی (فکر، آموزش، تبلیغ و...) استفاده می‌شود.

۶۴- در گذشته و به‌صورت عادی، سیاست، محدودهٔ حکومت و دولت به حساب می‌آمد، ولی امروزه این تلقی وجود ندارد و تمامی جامعه می‌تواند قلمرو سیاست باشد، البته این سخن هرگز به این معنا نیست که هر نگاه به جامعه و هر وجهی از جامعه، سیاسی باشد.

۶۵- سیاست، دو وجه یا بعد اصلی دارد. یک وجه آن تدبیر و تنظیم امور - که امروزه به قانون کاهش یافته - و بعد دیگر آن، ضمانت اجرای قانون است که نیازمند قدرت می‌باشد.

۶۶- افراد، گروه‌ها و جوامع انسانی به دلایل متفاوت زیستی و طبیعی، جغرافیایی، تاریخی و فرهنگی همواره متفاوت بوده‌اند. حتی در یک اجتماع کوچک انسانی نیز افراد و گروه‌ها با هم متفاوت‌اند. وقتی انسان‌ها جمعی زندگی می‌کنند، این تفاوت‌ها نیز می‌تواند باعث اختلاف‌ها و تضادهایی در میان آنها شود. تصمیم‌گیری دربارهٔ مسائل مشترک و رفع اختلاف‌ها و تضادها میان افراد و گروه‌هایی که با هم زندگی می‌کنند، «سیاست» و «عمل سیاسی» را در زندگی اجتماعی پدید می‌آورد.

۶۷- وقتی انسان عملکرد آنها را در دستیابی به سعادت یا یکدیگر مقایسه می‌کند، معمولاً دانش را کاملاً مثبت (خیر و خوب)، ثروت را خاکستری یا خنثی (نه تماماً خوب و نه تماماً بد) و قدرت را بیشتر منفی (بد و شر) ارزش‌گذاری می‌کند.

۶۸- ۱- قدرت فهم، تفسیر و توصیف پدیده‌های اجتماعی را دارد.

۲- توان تبیین و شناخت علل شکل‌گیری و به وجود آمدن پدیده‌های اجتماعی را دارد.

۳- دربارهٔ ارزش‌ها، هنجارها و آرمان‌های درون فرهنگ‌های مختلف می‌تواند داوری کند.

۴- دربارهٔ جامعهٔ آرمانی سخن می‌گوید.

۵- با توصیف و تبیین وضعیت موجود راه‌های برون‌رفت از آن را به سوی جامعهٔ مطلوب شناسایی می‌کند.

۶۹- این تعامل با علوم اجتماعی مدرن می‌تواند زمینهٔ طرح نظریات جدید را فراهم آورد. در عین حال، به متفکران مسلمان امکان می‌دهد که علوم اجتماعی جهان اسلام را گسترش دهند و علاوه بر توصیف و تبیین مسائل جهان اسلام، مسائل جامعهٔ جهانی را هم تحلیل کنند و برای برون‌رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا راه‌حل ارائه دهند.